

Bryssel den 26 februari 2002

INLEDANDE TAL
AV ORDFÖRANDE VALÉRY GISCARD D'ESTAING
TILL KONVENTET OM EUROPAS FRAMTID

Tack till rådets ordförande (för att ha inrättat konventet)
till Europaparlamentets ordförande (för att ha tagit emot oss och säkerställt kontakten
med väljarna till den enda valda europeiska institutionen)
till kommissionens ordförande (för att ha inspirerat oss och delat med sig till oss av
kommissionens erfarenheter).

Mesdames, Messieurs,
Ladies and Gentlemen,
Meine Damen und Herren,
Signore e Signori (IT)
Señoras y Señores (ES)
Dames en heren (NL)
Mine damer og herrer (DK)
Κυρίες και Κύριοι (GR)
Minhas Senhoras e Meus Senhores (PT)
Hyvät naiset ja herrat (FI)
Mina damer och herrar (SV)
Szanowni Państwo (PL)

Ni är ledamöter av konventet om Europas framtid.

Ni är Europas konventister.

Ni har därför den makt som varje politiskt organ har: makten att lyckas eller att misslyckas.

På ena sidan misslyckandets gapande avgrund och på den andra framgångens trånga port.

Om vi misslyckas kommer vi att bidra till den nuvarande förvirringen i det europeiska projektet, om vilket vi vet att det inte efter den pågående utvidgningen kommer att kunna tillhandahålla ett effektivt förvaltningssystem för vår kontinent som är begripligt för allmänheten. Det som har byggts upp under femtio år kommer att ha nått sin gräns och hotas av upplösning.

Om vi lyckas, det vill säga om vi kommer överens om att föreslå ett koncept för Europeiska unionen som på samma gång är anpassat till den kontinentala dimensionen och till 2000-talets krav, ett koncept som kan ge enhet till vår kontinent och respekt för dess mångfald, kommer Ni att kunna skiljas åt och återvända hem, italieneuropér, angloeuropér, poleneuropér eller andra med känslan av att ödmjukt men verkningsfullt, ha bidragit till att skriva ett nytt kapitel i Europas historia.

*

*

*

Jag vill, som en inledning till konventet, säga Er hur väsentligt vårt arbete är för Europa och till och med för världen, jag vill också säga till Er att vårt uppdrag kommer att bli svårt, eftersom det måste förena dynamiken i en rörelse som förenar stater och människor med stor stringens i tankar och metoder. Och jag kommer att avsluta mitt anförande med en uppmaning om entusiasm till Er, konventisterna, till de styrande i medlemsstaterna och kandidatländerna och till alla medborgare i Europa, från de äldsta som har lidit svårt i det förflutna till de yngsta som drömmer om att se Europa öppna sig mot frihet och möjligheter.

*

*

*

Europeiska rådet kunde inte bättre understryka betydelsen av vårt arbete än genom att inrätta detta kraftfulla konvent där ni är ledamöter.

Detta team bestående av på 105 ledamöter står verkligen väl rustat inför den utmaning vi fått:

- Konventet kommer att ha stöd av två mycket framstående vice ordförande, Giuliano Amato och Jean-Luc Dehaene som har innehaft de högsta uppgifterna i två av de grundande staterna.

- Bland företrädarna för Europaparlamentet, de nationella parlamenten och regeringarna finns personer med stor resning som har deltagit i den europeiska debatten, vilket kommer att säkerställa kvaliteten på dialogen med de nationella organen gentemot vilka de kommer att spela en oundgänglig roll som kontaktpersoner.
- I detta sammanhang sänder jag ett stort tack till de organ som har besvarat min kallelse positivt och utsett kvinnor till sina företrädare.
- När det gäller de två företrädarna för kommissionen kommer vi att ha nytta av deras stora erfarenhet och deras praktiska kunskaper av Europeiska gemenskapen.
- Att kandidatländerna är så rikt företrädade, med 39 ledamöter, säkerställer att konventet får en ingående kunskap om deras önskningar och den roll de vill spela i Europa.
- Konventets generalsekretariat kommer att säkerställas genom en högt uppsatt diplomat med erfarenhet av europeiska institutioner. Jag tackar den brittiska regeringen för att den underlättat hans utnämning.

Slutligen kommer det generalsekretariatets lilla team, ungt och talangfullt, som har valts ut enbart på grund av meriter, att utgöra, det är jag övertygad om, den allra bästa tankesmedja för det stora europeiska äventyret och kommer att vara ett verktyg som säkerställer enhetligheten och metodiken i vårt arbete.

*

*

*

Konventet utgör en del av kontinuiteten i den rika och fruktbara europeiska historien.

Det som har åstadkommits sedan Jean Monnet, Konrad Adenauer, Paul-Henri Spaak och Alcide de Gasperi är ofantligt och knappt fattbart.

Bara det faktum att ni alla är här tillsammans i denna lokal hade verkat otänkbart och hade fått briter, tyskar, fransmän och nederländare för mindre än sextio år sedan och tjecker, ungrare och rumäner för mindre än femton år sedan att tro att de drömde.

Europa har gått framåt steg för steg, från fördrag till fördrag. Vägen är stakad med delavtal och kriser som man snabbt har övervunnit. Det mest slående är att Europa under vissa skeden har kunnat verka blockerat men har aldrig tagit ett steg tillbaka.

Genom att byta valuta med en anmärkningsvärd anpassningsförmåga och en folklig glädje har 302 miljoner européer avlivat myten om ett förstelnat Europa och visat att de är i stånd att godta det de får sig föreslaget om det anser det enkelt och till gagn.

Under resans gång har de europeiska institutionerna, rådet, Europaparlamentet, kommissionen och domstolen gjort insatser som bör hedras.

Men samtidigt måste det slås fast att dessa åtgärder har sin begränsning. Processen med att ena Europa har visat tecken på utmattning, vilket framkommer i Laekenförklaringen.

Beslutsordningarna har blivit så komplicerade, att de näst intill är obegripliga för allmänheten. Efter Maastricht har det varit svårt att förhandla fram de senaste fördragen och de har inte motsvarat de uppställda målen: diskussionerna inom institutionerna har ofta fått ge vika för nationella intressen gentemot hänsyn till det gemensamma bästa för Europa. Slutligen ligger uppslutningen vid allmänna val i Europa på en oroande låg nivå och sjönk 1999 för första gången under den symboliska tröskeln på 50 %!

Anpassningssvårigheterna berör Europa i dess nuvarande utformning. De kommer att vara mer kännbara i ett utvidgat Europa.

Vi måste råda bot på detta, för Europas skull men även för den övriga världens skull.

Världen saknar för närvarande ett starkt, enat och fredligt Europa.

Världen skulle må bättre om den kunde räkna med Europa, ett Europa som talar med en enda röst, för att bekräfta respekten för sina allianser, men också för att varje gång det är nödvändigt låta höra ett budskap om tolerans och måtta, öppenhet mot olikheter och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Vi får inte glömma att vår kontinent, från den grekisklatinska antiken till upplysningens århundrade, har givit mänskligheten de tre hörnstenarna förnuft, humanism och frihet.

Ja, var och en skulle må bättre på vår planet av att höra Europas starka stämma.

Om vi lyckas kommer Europa om 25 eller 50 år – den tid som skiljer oss från Romfördraget – att ha fått en ny roll i världen.

Europa kommer att vara respekterat och man kommer att lyssna på dess röst, inte enbart som den ekonomiska makt kontinenten redan är, utan även som en politisk makt som talar som en likställd med världens stormakter, nuvarande eller kommande, och som kommer att förfoga över medel att agera för att bekräfta sina värderingar, säkerställa sin säkerhet och spela en aktiv roll i upprätthållandet av den internationella freden.

Vårt arbete, mina damer och herrar ledamöter av konventet kommer endast att utgöra en etapp i det nya Europa men den utgör en nödvändig övergång till en ny start på vårt multinationella äventyr.

*

*

*

Den nuvarande stagnationen i Europa beror på flera faktorer, bland annat oklara förhållanden när det gäller behörighet, komplicerade förfaranden, och kanske även en försvagning av den politiska viljan, men framför allt, tror jag, på en central faktor, nämligen svårigheten att förena en stark känsla av samhörighet med Europeiska unionen med bibehållandet av en nationell identitet.

Denna svårighet finns redan idag. Men den kommer att förstärkas genom att det i morgon kommer att finnas många fler stater med stora inbördes olikheter som deltar i livet i Europeiska unionen.

Detta krav är relativt nytt. Under Europeiska unionens första decennier, medan de nationella identiteterna fortfarande var starka – till den grad att man var beredd till blodiga sammanstötningar för att skydda dem, eller för att utvidga dem – och medan projektet endast rörde ett litet, tämligen homogent Europa, var den enda frågan som ställdes den om hur den europeiska integrationen skulle främjas.

Alltsedan 1990-talet har vi sett ett annat krav växa sig starkt, nämligen kravet att kunna förena önskan att tillhöra en stark europeisk union och samtidigt behålla en stadig förankring i det nationella politiska, sociala och kulturella livet.

Vi bör se till att makthavare och medborgare utvecklar en stark och erkänd europeisk "affectio societatis" (social känsla), samtidigt som de behåller sin naturliga lojalitet mot sin nationella identitet.

Det var med beaktande av samtliga dessa faktorer som Europeiska rådet i Laeken beslutade att inrätta konventet om Europas framtid, i vilket ni är ledamöter, och ge det i uppdrag att förbereda reformen av strukturerna och att, om vi visar oss vara i stånd till detta, börja sträva mot en europeisk konstitution.

*

*

*

Vilket bör då vara vårt program?

Och hur skall vi arbeta?

Det nuvarande tillståndet i Europa innebär en uppmaning för oss att vända tillbaka för att finna källorna och för att ställa oss frågan om syftet med det europeiska projektet.

Den första etappen i vårt arbete blir alltså en etapp då vi lyssnar, öppet och uppmärksamt.

Vi konventsledamöter bör fråga varandra, och våra samtalspartners, för att finna svaret på frågan:
"Vad förväntar sig européerna av Europa, i början av 2000-talet?"

Vi bör inleda vårt arbete utan förutfattade meningar och forma vår vision av det nya Europa genom att ständigt och uppmärksamt lyssna på alla våra partner, makthavare och medborgare, de ekonomiska och sociala parterna, företrädare för lokala myndigheter – som redan finns närvarande här –medlemmar i föreningar och det civila samhället som finns företrädade i forumet, men även dem som inte har någon annan identitet än sin europeiska tillhörighet.

När vi lyssnar bör vi prioritera två målgrupper, nämligen ungdomarna, för vilka jag skulle önska att vi kunde anordna ett europeiskt ungdomskonvent, med ett möte enligt vår modell, och medborgarna i kandidatländerna vilka samtidigt kommer att upptäcka och lära känna Europeiska unionen.

För att lyssna kommer vi att använda oss av dagens interaktiva medier, i synnerhet Internet. Var och en bör göra sig hörd, vilket naturligtvis förutsätter en effektiv och decentraliserad organisation som möjliggör en dialog utan vare sig ideologiska gränser eller partigränser.

På samma sätt finns en önskan om interaktiv utfrågning för att tillåta det civila samhället att reagera på vissa av våra framtida förslag.

Vice ordförande Jean-Luc Dehaene har gått med på att samordna konventets verksamhet på detta område.

Våra första möten kommer att ägnas åt att lyssna till Europas önskemål.

Våra utfrågningar kommer i synnerhet att röra frågan om hur européerna föreställer sig Europa om 50 år. Vill de se ett Europa som går i riktning mot homogenitet, ett mer enhetligt Europa, där långtgående harmoniseringar främjas?

Föredrar de ett Europa som behåller sin mångfald med respekt för de historiska och kulturella identiteterna? Dessa bågge mål innebär med nödvändighet olika tillvägagångssätt.

Likaså bör vi lyssna intensivt när det gäller en fråga som i Niceförklaringen placerades främst bland kraven på vårt konvent och vars betydelse understryks i Laekenförklaringen, nämligen definitionen av Europeiska unionens respektive medlemsstaternas behörighet, det vill säga svaret på den famösa frågan: Vem gör vad i Europa? Vilken behörighet bör unionen respektive staterna ha? Bör den exklusiva behörigheten privilegieras, eller bör man anpassa sig till en stor sektor av delad behörighet? Hur bör denna behörighet utövas för att vara begriplig för den allmänna opinionen?

Då vi lyssnar på detta sätt kan vi stödja oss på de mycket värdefulla överläggningar som förs i Europaparlamentet.

För att underlätta för våra samtalspartner från det civila samhället bör vi kanske genomföra ett slags utfrågning om Europa, på det sätt som vissa medlemsstater redan gjort.

*

*

*

Efter denna etapp av lyssnande kommer vi att bli tvungna att genomföra två parallella strategier.

Först och främst måste vi försöka finna svaren på de frågor som tas upp i Laekenförklaringen. De faller inom sex breda grupper: grundläggande frågor om Europas roll, uppdelningen av behörigheten i Europeiska unionen, förenklingen av unionens instrument, institutionernas funktion och deras demokratiska legitimitet, en enda europeisk röst i internationella sammanhang och, slutligen, inställningen till en grundlag för Europas medborgare.

Samtidigt måste vi omsorgsfullt överväga de olika modeller för Europas framtid som andra har lagt fram och som nu är i omlopp.

I detta skede är det inte vår roll att bedöma deras värde, utan endast att granska dem, tillsammans med alla deras konsekvenser, och kontrollera deras överensstämmelse, särskilt med tanke på de frågor som togs upp i Laeken, för att mäta deras konsekvenser för Europas framtid 25 eller 50 år framåt.

Vi kommer särskilt att överväga följande frågor:

- Organisationen av de europeiska institutionerna till följd av Nicefördraget.
- Planen för ett Europa som organiseras enligt federalt mönster, vilken lagts fram av tyska beslutsfattare på hög nivå i synnerhet.
- Europeiska kommissionens dokument om en moderniserad gemenskapsmetod.
- De lösningar som lagts fram under parollen "En federation av nationalstater", vare sig de innebär att en andra kammare inrättas eller inte.

Så snart denna granskning avslutats kommer konventet att kunna inleda den tredje etappen av sitt arbete, nämligen rekommendationerna och förslaget.

Vi kommer att bli tvungna att finna en lösning på kravet om en förenkling av fördragen i syfte att åstadkomma ett enda fördrag, som alla kan läsa och förstå.

Laekenförklaringen ger konventet fria händer att välja mellan att lägga fram alternativ eller att lämna en enda rekommendation.

Det skulle strida mot logiken i vårt synsätt att nu göra ett val.

Det rådet dock inget tvivel om att vår rekommendation i allmänhetens ögon skulle få avsevärd tyngd och betydelse om vi lyckades uppnå bred konsensus om ett enda förslag som vi alla skulle kunna lägga fram.

Om vi kunde nå konsensus på denna punkt, skulle vi alltså kunna bana väg för en europeisk konstitution.

För att undvika alla meningsskiljaktigheter om själva ordalydelsen, låt oss enas om att kalla den "ett konstitutionellt fördrag för Europa".

*

* *

Jag kommer nu till uppläggningsen av vårt arbete.

Var och en kan uppskatta vidden av den uppgift som vi står inför, om vi vill gå till botten med våra analyser och sammanställa texter som tolkar våra förslag.

Tidsfristen på ett år som har tilldelats oss är relativt kort.

Vi kommer att anstränga oss för att respektera den.

Men jag säger redan från början att jag inte är beredd att göra avkall på vare sig uppgiften att uppriktigt lyssna på de europeiska medborgarnas åsikter eller arbetskvaliteten i vårt konvent och inte heller de förslag som utarbetas av det.

De praktiska arrangemangen när det gäller hur vårt konvent skall fungera skall inte bestämmas vid detta inledande möte. Vi kommer att fastställa dessa under vårt första arbetsmöte.

Jag skulle dock vilja presentera för Er tre kommentarer som jag tycker är viktiga för inriktningen på vårt arbete.

1. Vi är varken en regeringskonferens eller ett parlament.

Vi är ett konvent.

Vi är ingen regeringskonferens, för vi har inte fått regeringarnas mandat att på deras vägnar förhandla fram de lösningar som vi kommer att föreslå.

Vi är inget parlament, för vi är inte en institution som har valts av medborgarna för att utarbeta lagtexter. Denna roll tillkommer Europaparlamentet och de nationella parlamenten.

Vi är ett konvent.

Vad innebär det?

Ett konvent är en grupp män och kvinnor församlade enbart i syfte att forma ett gemensamt projekt.

Grunden för vår existens är vår enhet.

Ledamöterna av vårt konvents fyra delar får inte se sig som enbart språkrör för dem som har utsett dem – regeringarna, Europaparlamentet, de nationella parlamenten och kommissionen. Lika lite som Giuliano Amato kommer att tala på Italiens vägnar, Jean-Luc Dehaene på Belgiens vägnar eller jag själv på Frankrikes vägnar.

Var och en skall alltså vara trogen sitt mandat, men var och en skall lämna sitt personliga bidrag till konventets arbete.

Låt oss tala klarspråk. Detta konvent kan inte nå framgång om det enbart blir ett ställe att uttrycka skilda åsikter. Det måste bli den smältdigel i vilken månad efter månad ett gemensamt tillvägagångssätt utformas.

För att kunna lyssna måste konventet vända sig utåt.

Men för att överväga vad vi skall att kunna föreslå bör konventets ledamöter vända sig till varandra och efterhand nå fram till en "konventsanda".

Utåt för att lyssna. Inåt för att komma med förslag.

*

*

*

2. Min andra kommentar gäller vad som kommer att ske inom själva konventets ram.

Genom Laekenförklaringen erhöll konventet två strukturer: en ordförande och två vice ordförande samt ett presidium med tolv ledamöter.

En del av Er har funderat över presidiets och plenums roll. De är oroliga för att det viktigaste arbetet i praktiken kommer att utföras i presidiet.

Om detta kan jag bara säga att för min del är det konventet som är konventet!

Det är normalt att konventets arbete förbereds och organiseras av ett presidium, vilket ju är fallet vid alla möten och sammanträden.

Överläggningarna kommer dock att äga rum här och vara offentliga.

Resten kommer i hög grad att bero på Er och på innehållet i Era inlägg.

Om era inlägg direkt siktar till att förbereda konsensus, och om Ni beaktar förslagen och kommentarerna från konventets övriga ledamöter, kan innehållet i den slutliga konsensus utformas steg för steg inom konventets ram.

3. Min tredje kommentar är en enkel reflexion.

Vårt konvent utgör det första tillfället sedan Messinakonferensen 1995 för Europas ledare att ge sig möjligheter och tidsramar för fördjupade överläggningar om Europeiska unionens framtid.

Visserligen har under mellantiden flera regeringskonferenser ägt rum, men dessa har utgjort forum för diplomatiska överläggningar mellan medlemsstaterna, vid vilka alla har försökt att rättmätigt uppnå högsta möjliga vinning, utan att ta hänsyn till helhetsbilden.

Europeiska rådet har å sin sida vid olika tillfällen beslutat att hålla möten om de europeiska institutionernas framtid, men beroende på brådskande internationella händelser eller tidspress i fråga om schemat har överläggningarna sällan kunnat sträcka sig längre än en enda dag.

Därför utgör vårt konvents arbete ett intellektuellt nyskapande i fråga om Europeiska unionens framtid.

Mina damer och herrar,

tillåt mig avslutningsvis att vädja till er entusiasm.

Det grekiska ordet "enthousiamós" betyder "gudomlig inspiration". I vårt fall skall vi inspireras av Europa!

Vi anklagas ofta för att inte drömma om Europa, att nöja oss med att bygga en komplicerad struktur som är ogenomtränglig och förbehållen dem som är insatta i ekonomi och finanser insatta.

Låt oss då drömma om Europa!

Låt oss föreställa oss en fredlig kontinent, befriad från sina skiljemurar och fjättrar, där historia och geografi äntligen försonas och låter alla Europas stater bygga sin framtid gemensamt efter att tidigare ha följt västs och östs skilda vägar.

Ett område präglad av frihet och möjligheter, där alla fritt kan förflytta sig för att studera, arbeta, starta företag och komplettera sin bildning.

Ett område som utmärks av det sätt på vilket det lyckas förena dynamik och skaparkraft, behov av solidaritet och skydd för de svagaste och mest hjälpbehövande.

Men också ett område där starka kulturella identiteter bevaras och utvecklas, samtidigt medvetna om sitt ursprung och nyfikna på ömsesidigt och stimulerande utbyte.

Låt oss föreställa oss Europas röst i världen. Dess enhet kommer att garantera dess inflytande och dess auktoritet.

Var och en känner till sin kulturs rikedom och den ständigt förnyade styrkan hos dess skaparkraft.

Europa har gett världen förnuft, humanism och frihet.

Europa har visat sig kunna förmedla ett budskap om måtta, om att söka ömsesidigt godtagbara lösningar och om att hängivet verka för fred.

Europas kulturella mångfald är en garant för dess tolerans.

Europa måste också visa sig i stånd att garantera sin egen säkerhet, vilka faror som än hotar.

Ja, vi kan drömma, och få människor att drömma om Europa!

Om vi misslyckas, skulle varje land återgå till system med fritt utbyte. Ingen av oss, inte ens de största, skulle ha tillräcklig pondus gentemot världens stormakter. Vi skulle då var och en få förlita oss på oss själva, och surt undra över varför vi gått tillbaka och varför vi styrs av andra.

Vår vädjan om entusiasm riktar sig till de andra européerna, men främst till oss själva.

För att dra med och övertyga de andra bör vi hysa ett brinnande intresse för att vår uppgift skall lyckas, en uppgift som är anspråkslös till formen, men ofantlig till sitt innehåll, för om den lyckas enligt det mandat vi har anförtrots, kommer den att göra Europas framtid ljusare.

Leve Europa!

Tack.